3.1.2 Stappenplan bij
huiselijk geweld en kindermishandeling

Directie Overleg	10 november 2016
Instemming GMR Art. 21B. Instemming gehele raad	26 januari 2017
Vastgesteld door CvB	8 februari 2017
Versie 1.0	

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Meldcode bij huiselijk geweld en kindermishandeling
3. Contactgegevens
4. Meldcode CBO-NWF bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling
5. Schoolafspraken

Bijlage:

1. Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
2. Signalenlijst kindermishandeling 4 – 12 jaar
3. Verwijsindex en gebiedsteam

1. Inleiding

Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling

Een meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling helpt professionals goed te reageren bij signalen van dit soort geweld. Sinds 1 juli 2013 zijn professionals verplicht de meldcode te gebruiken bij vermoedens van geweld in huiselijke kring. Zie hiervoor bijlage 1.

Kindermishandeling en huiselijk geweld

Onderzoek toont aan dat kindermishandeling en huiselijk geweld onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en ons grootste maatschappelijk geweldsprobleem vormt.

Ieder kind en iedere volwassene heeft recht op een veilige leefomgeving, op straat en in huis. Deze gedachte wordt breed gedeeld door overheden en organisaties. Dikwijls vindt geweld plaats in een intergenerationele cyclus. Kinderen die slachtoffer/getuige zijn van huiselijk geweld en/of kindermishandeling kunnen later in hun volwassen leven tot hetzelfde gedrag vervallen. Daarmee vormen gezinnen met kinderen waar huiselijk geweld speelt een verhoogd risico voor de maatschappij. Om dit te voorkomen, is het noodzakelijk dat professionals vroeg reageren op signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling, dat zij weten wie zij kunnen consulteren en in alle situaties waarin zij ook maar een vermoeden hebben van huiselijk geweld of kindermishandeling het gesprek aangaan met betrokkenen, collega's, gebiedsteams en/of *Veilig Thuis* (voorheen AMK).

Binnen CBO Noordwest Friesland (CBO-NWF) hanteren we de Friese Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit is een stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit stappenplan is geschreven voor functionarissen en professionals binnen Friese instellingen, organisaties of praktijken.

Meldcode is geen meldplicht

Een verplichte meldcode is iets anders dan een meldplicht. Bij een meldplicht moet de professional zijn vermoeden van geweld melden bij andere instanties. Die verplichting bestaat niet bij een meldcode. De beslissing om vermoedens van huiselijk geweld wel of niet te melden, neemt de professional zelf. Het stappenplan van de meldcode biedt hierbij houvast.

Bron: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/inhoud/meldcode, 13 april 2016

2. Meldcode bij huiselijk geweld en kindermishandeling

Informatie en advies voor professionals die in het dagelijks werk te maken hebben met kinderen en ouders
Het doel van 'de wet meldcode' is dat er sneller en adequater wordt ingegrepen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode biedt een concreet 5-stappenplan dat professionals ondersteunt bij het signaleren van en handelen bij (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling.

Stap 1 Breng de signalen in kaart (dossiervorming)
Vang je als professional signalen op die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling? Breng deze signalen dan in kaart. Leg de signalen vast, evenals (de uitkomsten van) gesprekken die je over de signalen voert. Noteer welke stappen je zet en welke besluiten je neemt. Vermeld hierbij ook de gegevens die de signalen weerspreken. Bij het in kaart brengen van al deze gegevens volg je de protocollen en richtlijnen van je eigen organisatie of praktijk. Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van de signalenlijst (bijlage 2).

Stap 2 Raadpleeg een collega, IB-er, directeur, IZO, GGD, gebiedsteammedewerker of *Veilig Thuis*
Om de signalen goed te kunnen duiden, is overleg met een deskundige collega nodig. Denk hierbij aan een functionaris huiselijk geweld of kindermishandeling binnen de eigen organisatie, zoals de gebiedsteammedewerker van de gemeente. Ook kun je *Veilig Thuis* om advies vragen. Bij vermoeden van (dreigende) vrouwelijke genitale verminking, eer-gerelateerd geweld of ouderen-mishandeling wordt geadviseerd altijd een beroep te doen op *Veilig Thuis*.

Stap 3 Ga het gesprek aan met de betrokkene(n)
Na het collegiaal overleg en eventueel het adviesgesprek met *Veilig Thuis*, volgt een gesprek met de betrokkene(n). Openheid is een belangrijke grondhouding in de dienstverlening aan de betrokkene(n). Daarom is het noodzakelijk om de signalen zo snel mogelijk met de betrokkene(n) te bespreken. Zijn de zorgen na dit gesprek niet weggenomen, dan ga je als professional over tot stap 4 en 5 van deze meldcode. Als je behoefte hebt aan ondersteuning tijdens deze stappen, kun je ook daarover weer contact opnemen met een collega of *Veilig Thuis.*

Stap 4 Maak een inschatting van het risico en de aard en ernst van geweld of mishandeling
Tijdens deze stap maak je als professional een afweging op basis van de beschikbare informatie. Je maakt een inschatting van het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling en van de aard en de ernst hiervan. Natuurlijk kun je je bij deze stap ook laten ondersteunen door *Veilig Thuis*.

Stap 5 Organiseer zelf hulp of doe een melding
Na de stappen 1 t/m 4 kom je, zo nodig ondersteund door deskundigen, tot een besluit: je gaat zelf hulp organiseren, doet een melding en/of geeft een signaal af in de Verwijsindex. Als professional beoordeel je of je – gelet op je competenties, je verantwoordelijkheden en je professionele grenzen – in voldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren. In alle gevallen waarbij je meent dat dit niet of gedeeltelijk het geval is, vraag je advies en ondersteuning aan *Veilig Thuis* of doe je daar een melding.

De 5 stappen bij (vermoedens van) huiselijk geweld of kindermishandeling in het kort

Stap 1| Breng de signalen in kaart (dossiervorming)
Stap 2| Raadpleeg een collega, het gebiedsteam of *Veilig Thuis.*
Stap 3| Ga het gesprek aan met de betrokkene(n)
Stap 4| Maak een inschatting van het risico, aard en ernst van geweld of mishandeling
Stap 5| Organiseer zelf hulp of doe een melding

Naast de ontwikkeling van een meldcode moet een organisatie nog een aantal andere zaken regelen. Er moeten bijvoorbeeld afspraken gemaakt worden over wie de stappen doorloopt en wie eindverantwoordelijk is voor de beslissing om wel of geen melding te doen.

Op de site van de rijksoverheid vindt u veel aanvullende informatie:
https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/inhoud/meldcode

3. Contact

Acuut gevaar: 112
Politie: 0900 – 8844

Heeft een ouder vragen over de opvoeding?
Maakt een ouder zich zorgen over een kind of jeugdige?
Of komt een ouder er zelf niet meer uit in zijn/ haar gezin?
Verwijs dan door naar het wijk- of gebiedsteam van de gemeente waarin het gezin woont.
Dit geldt ook voor verwijzingen of vragen van professionals.

Regiecentrum Bescherming en Veiligheid

- **Jeugd- en Gezinsbescherming**
  Telefoonnummer: **058 - 233 37 77**.
  Open en telefonisch bereikbaar op werkdagen van 8.30 tot 17.00 uur.

- ***Veilig Thuis*** **Friesland**
  Telefoonnummer **0800 – 2000** (24/7 bereikbaar, gratis) of **058 – 233 37 77**.
  Mailen kan ook:info@veiligthuisfriesland.nl
  In zeer dringende gevallen ook buiten kantooruren en in het weekend te bereiken. Je wordt dan automatisch doorgeschakeld met de bereikbaarheidsdienst van *Veilig Thuis* Friesland en Regiecentrum Bescherming en Veiligheid.

Zie voor de Verwijsindex en de gebiedsteams bijlage 3.

4. Meldcode *CBO-NWF* bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Het bevoegd gezag van de vereniging voor Christelijk Basis Onderwijs Noardwest Fryslân (CBO-NWF)
Overwegende dat

- CBO-NWF verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;

- van de professionals die werkzaam zijn bij CBO-NWF op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;

- CBO-NWF een meldcode wenst vast te stellen zodat de professionals die binnen CBO-NWF werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;

- CBO-NWF in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de professionals bij deze stappen ondersteunt;

- onder huiselijk geweld wordt verstaan: lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld, of bedreiging daarmee door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang en eer-gerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex-) partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden;

- onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eer-gerelateerd geweld, huwelijksdwang, vrouwelijke genitale verminking en het als minderjarige getuige zijn van huiselijk geweld tussen ouders en/of andere huisgenoten;

- onder professionals in deze code wordt verstaan: de professional die voor CBO-NWF werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van de organisatie zorg, begeleiding, onderwijs, of een andere wijze van ondersteuning biedt;

- onder leerling in deze code wordt verstaan: ieder persoon aan wie de professional zijn professionele diensten verleent.

In aanmerking nemende de Wet bescherming persoonsgegevens; de Jeugdwet; de Wet maatschappelijke ondersteuning; het privacyreglement van CBO-NWF.

Stelt het 'Stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling' vast.

5. Schoolafspraken

Naast de ontwikkeling van een meldcode moet een organisatie een aantal andere zaken regelen. Er moeten bijvoorbeeld afspraken gemaakt worden over wie de stappen doorloopt en wie eindverantwoordelijk is voor de beslissing wel of geen melding te doen.

Op de site van de rijksoverheid vind je veel aanvullende informatie.

(Door elke school zelf vast te stellen)

Hier het logo van de school invoegen

- Contactpersoon school

Naam: _____

- Contactpersoon gebiedsteam

Naam: _____

- Eindverantwoording melding

Naam directeur: _____

Naam IB'er: _____

- Eindverantwoording melding Verwijsindex (bijlage 3)

Naam directeur: _____

Naam IB'er: _____

- Stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling besproken in het team d.d. _____

Bijlage 1. Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Het basismodel meldcode van de rijksoverheid is gehanteerd voor het opstellen van deze meldcode voor CBO-NWF.

Het stappenplan bestaat uit drie delen.
Deel 1 beschrijft het doel, de reikwijdte en de functies van de verplichte meldcode.
Deel 2 beschrijft de stappen die in de instellingscode dienen te worden opgenomen evenals de verantwoordelijkheden van de instantie.
Deel 3 biedt achtergrondinformatie over het beroepsgeheim en over de verhouding tussen het beroepsgeheim en het stappenplan.

Deel 1

1.1 Aanleiding voor het basismodel meldcode

Sinds 1 juli 2013 zijn organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren op grond van de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling verplicht een meldcode te hanteren. De meldcode richt zich op huiselijk geweld en kindermishandeling, daaronder ook begrepen seksueel geweld, vrouwelijke genitale verminking, eer gerelateerd geweld, ouderenmishandeling en huwelijksdwang.
De verplichting geldt voor de sectoren:
- (jeugd)gezondheidszorg, waaronder geestelijke gezondheidszorg en AWBZ-zorg;
- jeugdzorg;
- onderwijs, van basisschool tot en met hoger onderwijs, inclusief leerplicht;
- kinderopvang;
- maatschappelijke ondersteuning;
- justitie, waaronder het Centraal orgaan Opvang Asielzoekers.

Daarnaast geldt de wet voor vrij gevestigde professionals die onder (artikel 3 of artikel 34 van) de Wet op de Beroepen in de individuele gezondheidszorg vallen, zoals: artsen, verpleegkundigen, verloskundigen, tandartsen, apothekers, gezondheids-zorgpsychologen, psychotherapeuten, fysiotherapeuten, diëtisten, logopedisten, podotherapeuten, ergotherapeuten, optometristen en laboranten. Bij de Wet verplichte meldcode hoort een algemene maatregel van bestuur die de (minimale) inhoud van de instellingscode beschrijft.

Politie valt niet onder de Wet verplichte meldcode. Ofschoon de politie een belangrijke partner is in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, geldt de Wet verplichte meldcode niet voor de politie. Dit heeft, zo wordt in de memorie van toelichting bij de wet gesteld, te maken met de specifieke positie van de politie ten opzichte van de betrokkenen bij huiselijk geweld of kindermishandeling. Het eigen wettelijk kader van de Politiewet biedt de politie, ook zonder meldcode, voldoende mogelijkheden om te signaleren en te melden.

1.2 Functies van de meldcode

De verplichting voor organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren om een meldcode te hanteren, heeft tot doel professionals te *ondersteunen* in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Een meldcode bevat o.a. een stappenplan. Dit stappenplan leidt de professional stap voor stap door het proces vanaf het moment dat hij signaleert tot aan het moment dat hij eventueel een beslissing neemt over het doen van een melding. De stappen maken de professional duidelijk wat er van hem wordt verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en hoe hij, rekening houdend met zijn beroepsgeheim, op een verantwoorde wijze komt tot een besluit over het doen van een melding. Deze ondersteuning van professionals in de vorm van een stappenplan levert, zo mag worden verwacht, een bijdrage aan een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Verplichtingen van instellingen en professionals. In het kader van de Wet verplichte meldcode hebben *instellingen* de plicht om:
- te beschikken over een meldcode die aan de wettelijke eisen voldoet, én
- om de kennis en het gebruik van de meldcode binnen de eigen organisatie te bevorderen.

Van *individuele professionals* die werkzaam zijn voor een instelling waar een meldcode is vastgesteld, wordt verwacht dat zij het stappenplan van de meldcode volgen als zij huiselijk geweld of kindermishandeling signaleren. Zo zal in een onderzoek naar aanleiding van een bepaalde casus op organisatieniveau worden bekeken of er een meldcode aanwezig is en of de organisatie zich voldoende heeft ingespannen om de kennis en het gebruik van de meldcode te bevorderen. Het handelen van de betreffende professionals zal worden getoetst aan het stappenplan van de meldcode.

Toezicht op de naleving van de wet. Het toezicht op de naleving van de wet is in de sectoren gezondheidszorg, jeugdzorg, onderwijs en veiligheid en justitie in handen van de vier landelijke inspecties. Gemeenten oefenen dit toezicht uit in de kinderopvang en in instellingen die actief zijn op het terrein van de maatschappelijke ondersteuning, zoals het welzijnswerk, het jongerenwerk en de peuterspeelzalen.

1.3 Doel van het basismodel meldcode

Het basismodel is zo geschreven dat het met een aantal lichte ingrepen op maat kan worden gemaakt voor een organisatie of voor een praktijk van zelfstandige beroepsbeoefenaren die onder de Wet verplichte meldcode vallen. Bij het ontwikkelen van het basismodel is inhoudelijk zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de meldcodes en protocollen die de laatste jaren in de verschillende beroepsgroepen en domeinen zijn ontwikkeld. Daarmee sluit het basismodel meldcode naar verwachting goed aan bij inmiddels vertrouwde werkwijzen in het veld.

Begripsomschrijving van huiselijk geweld en kindermishandeling. In het basismodel is voor het begrip *kindermishandeling* aansluiting gezocht bij de begripsomschrijving in de Wet op de jeugdzorg en in de huidige Jeugdwet. We wijzen er daarbij op dat het ook als een vorm van kindermishandeling wordt gezien als een kind getuige is van huiselijk geweld tussen zijn ouders of tussen andere huisgenoten. Voor het begrip *huiselijk geweld* sluit het basismodel aan bij de definitie in de Wet maatschappelijke ondersteuning. Onder deze begripsomschrijving vallen uitdrukkelijk ook: huwelijksdwang, eer gerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking, ouderenmishandeling en seksueel geweld.

Niet de locatie maar de relatie is bepalend. Het gaat bij de definities van huiselijk geweld en kindermishandeling om *de relatie* tussen pleger en slachtoffer en niet om de locatie waar het geweld plaats vindt. Zo valt het geweld tussen twee partners die een latrelatie hebben onder huiselijk geweld en er is sprake van kindermishandeling als een kind getuige is van geweld tussen zijn ouders, ook als deze ouders op verschillende adressen wonen.

Huiselijk geweld en kindermishandeling gepleegd door professionals vallen niet onder het bereik van het basismodel
Geweld in de onderwijsrelatie. Geweld in de onderwijsrelatie, gepleegd door een professional ten opzichte van een leerling, valt buiten het bereik van de meldcode. In dat geval zijn andere wetgeving en andere stappen aan de orde, zoals het informeren van de leidinggevende en/of de directie en het inschakelen van de betreffende inspectie. In de jeugdzorg en de kinderopvang geldt een meldplicht in geval van signalen van seksueel misbruik en andere vormen van geweld. Het onderwijs kent een meldplicht in geval van een vermoeden van een zedenmisdrijf gericht tegen een minderjarige leerling dat is gepleegd door een medewerker van de school.
Geweld tussen leerlingen. Signalen over mogelijk geweld gepleegd tussen leerlingen op een school, valt *niet* onder het stappenplan van de meldcode. Deze signalen behoren te worden gemeld bij de leidinggevende of de directie.
Leerling als slachtoffer, getuige of pleger. De leerling zal niet altijd het slachtoffer zijn van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. De leerling kan ook als vermoedelijke pleger of als getuige bij het huiselijk geweld of de kindermishandeling betrokken zijn. Ook in dat geval zijn de stappen van de meldcode van toepassing.
Huiselijk geweld en kindermishandeling in relatie tot dierenmishandeling. Waar sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling is soms ook sprake van dierenmishandeling. In dat geval kan contact worden gezocht met het meldnummer 144 voor dieren in nood '144 red een dier'. In de meldcode voor dierenartsen, die hen ondersteunt in het signaleren van dierenmishandeling, wordt, indien bij hen ook vermoedens ontstaan van huiselijk geweld, verwezen naar het Steunpunt Huiselijk Geweld.

Deel 2. Een beschrijving van de stappen

2.1 Inleiding

De wet stelt een aantal eisen aan de inhoud van de meldcode die een organisatie maakt. Belangrijkste eis is dat de instellingscode een stappenplan bevat met minimaal vijf stappen. In dit tweede deel worden deze vijf stappen beschreven.

Drie opmerkingen vooraf:

- Het stappenplan gaat er vanuit dat de professional en de leerling regelmatig contact met elkaar hebben.
- *Strafrechtelijke aanpak. A*ls door de signalen een vermoeden ontstaat van een ernstig misdrijf is het verstandig om de te zetten stappen, al dan niet via het , af te stemmen op de interventies van de politie. Gesprekken met slachtoffer en getuige kunnen het leveren van bewijs in de strafzaak namelijk belemmeren.
- *Verhouding tot de verwijsindex risicojongeren.* In geval van een vermoeden van kindermishandeling zal de professional, voor zover zijn organisatie is aangesloten bij de verwijsindex, doorgaans niet alleen de stappen van de meldcode zetten, maar *daarnaast* ook overwegen of een melding moet worden gedaan in de verwijsindex risicojongeren. Deze verwijsindex heeft tot doel om professionals die met dezelfde jongere te maken hebben met elkaar in contact te brengen. Een melding kan worden gedaan als een minderjarige mogelijkerwijs wordt bedreigd in zijn ontwikkeling naar volwassenheid. Doel van de melding is te komen tot een gezamenlijke aanpak van de problematiek van de jongere en zijn gezin. Voor het doen van een melding biedt artikel 2a van de Wet op de jeugdzorg een wettelijk meldrecht aan professionals van organisaties die zijn aangesloten bij een gemeentelijk of regionaal convenant voor de verwijsindex risicojongeren.
  We wijzen er met nadruk op dat het *niet* gaat om een keuze tussen een melding in de verwijsindex of de stappen van de meldcode. Beide acties kunnen bij vermoedens van kindermishandeling aan de orde zijn omdat ze elkaar ondersteunen. Daarom staat in (de algemene maatregel van bestuur bij) de Wet verplichte meldcode dat organisaties die zijn aangesloten op de verwijsindex, ook het al dan niet doen van een melding in de verwijsindex op moeten nemen in het stappenplan van hun meldcode.

2.2 De stappen die professionals geacht worden te zetten

De stappen gaan in op het proces *vanaf* het moment dat er signalen zijn. Signaleren wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de beroepshouding van de professionals die binnen de organisatie werkzaam zijn. Zo bezien is signalering geen stap in het stappenplan, maar een grondhouding die in ieder contact met leerlingen en ouders wordt verondersteld. De stappen wijzen de professional de weg als hij meent dat er signalen zijn van huiselijk geweld of van kindermishandeling.

Volgorde van de stappen. De stappen die hier onder worden beschreven zijn in een bepaalde volgorde gerangschikt, maar deze volgorde is niet dwingend. Waar het om gaat, is dat de professional op enig moment in het proces alle stappen heeft doorlopen, voordat hij besluit om een melding te doen. Zo zal het soms voor de hand liggen om meteen met de leerling en/of ouder(s) in gesprek te gaan over bepaalde signalen. In andere gevallen zal de professional eerst overleg willen plegen met een collega en/of met voordat hij het gesprek met de leerling en/of ouder(s) aangaat. Ook zullen stappen soms twee of drie keer worden gezet.

Specifieke vormen van huiselijk geweld of kindermishandeling. Het stappenplan schetst in algemene zin de stappen in geval van signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling. Bij specifieke vormen van dit geweld, zoals bij vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang, seksueel geweld en eer gerelateerd geweld moeten de stappen nader worden ingekleurd omdat dan een andere aanpak nodig kan zijn. Zo speelt bij vrouwelijke genitale verminking de onomkeerbaarheid van de besnijdenis een grote rol. In verband daarmee kan het noodzakelijk zijn om snel te handelen en eventueel stappen over te slaan. Bijvoorbeeld als bekend is dat een meisje binnenkort op familiebezoek gaat in het buitenland en dat er signalen zijn dat ze daar besneden zal worden. Bij eer gerelateerd geweld kan een gesprek

over de vermoedens in sommige gevallen extra risico's met zich meebrengen omdat precies het bekend worden van (vermeend) wangedrag bij dit type geweld een belangrijke rol speelt. Voor meer informatie over de omgang met deze specifieke vormen van geweld wordt verwezen naar het Standpunt Preventie van Vrouwelijke Genitale Verminking door de Jeugdgezondheidszorg van het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid en Milieu (RIVM), het Handelingsprotocol VGV bij Minderjarigen van Pharos, de Handreiking Eer gerelateerd Geweld van de Federatie Opvang en naar het Stappenplan Eer gerelateerd Geweld van de GGD Rotterdam – Rijnmond.
Vanzelfsprekend kan er in een meldcode ook bijzondere aandacht worden gevraagd voor andere specifieke vormen van geweld in huiselijke kring, zoals oudermishandeling of seksueel geweld, als de instelling meent dat het, gelet op de cliëntenpopulatie, zinvol is om de aandacht van de professionals hierop te vestigen.

Stap 1: In kaart brengen van signalen
Als een professional signalen opvangt van huiselijk geweld of kindermishandeling, wordt van hem als eerste stap gevraagd deze signalen in kaart te brengen. Hij legt de signalen vast, evenals (de uitkomsten van) de gesprekken die hij over de signalen voert, de stappen die hij zet en de besluiten die hij neemt. Ook de gegevens die de signalen weerspreken worden vastgelegd. Bij het in kaart brengen van signalen volgt de professional de protocollen en aanwijzingen van zijn eigen organisatie of praktijk.
In veel scholen wordt van iedere leerling een dossier aangelegd. In dat geval worden de gegevens over de signalen en over de stappen die worden gezet in dit leerling dossier vastgelegd. NB: Na iedere stap in het basismodel volgt een korte instructie. Deze instructie bevat praktische aanwijzingen voor de professional die hem helpen de betreffende stap zorgvuldig te zetten.
In de instructie bij de eerste stap staan aanwijzingen voor het zorgvuldig vastleggen van gegevens. Zo wordt o.a. van de professional gevraagd om feiten en signalen uit elkaar te houden, om de status te vermelden van hypothesen en veronderstellingen en om de bron te vermelden als er informatie wordt vastgelegd die afkomstig is van een ander.

Stappen van de meldcode volgen bij 'oudersignalen'. Meent de professional dat de medische conditie of de omstandigheden waarin zijn leerling verkeert, bijvoorbeeld als ouders zwaar verslaafd, ernstig ziek of zeer depressief zijn, een risico vormt voor de veiligheid of de ontwikkeling van kinderen, of twijfelt hij daarover, dan zet hij de stappen van de meldcode. Bij stap 1 worden in dat geval de 'oudersignalen' vastgelegd die aanleiding geven tot twijfels over de veiligheid of de gezonde ontwikkeling van de kinderen. Bij stap 3 wordt een gesprek gevoerd met de leerling en/of ouder over de signalen die mogelijkerwijs een risico vormen voor de ontwikkeling of de veiligheid van de leerling. Besluit de professional bij stap 5 om een melding te doen in verband met de oudersignalen, dan is van belang dat hij een uitspraak doet over de feitelijke situatie waarin de kinderen zich bevinden. Wat de professional kan melden is dat de lichamelijke of geestelijke conditie en/of de omstandigheden van de opvoeders, een risico vormt voor de veiligheid of voor de ontwikkeling van zijn leerling en dat hij daarom meent dat nader onderzoek van *Veilig Thuis* noodzakelijk is naar de feitelijke situatie waarin de leerling zich bevindt.

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van *Veilig Thuis* of een deskundige op het terrein van letselduiding
De tweede stap is het overleg over de signalen. Om de signalen die in kaart zijn gebracht goed te kunnen duiden, is overleg met een deskundige collega noodzakelijk. Te denken valt bijvoorbeeld aan de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld of kindermishandeling binnen de eigen organisatie, of aan de intern begeleider of het zorg- en adviesteam van de school. Zo nodig kan op basis van anonieme cliëntgegevens (daarnaast) ook *Veilig Thuis* worden geraadpleegd. In die gevallen waarin er behoefte bestaat aan meer duidelijkheid over (aard en oorzaak van) letsel kan ook een forensisch geneeskundige om advies worden gevraagd.
Bij specifieke vormen van geweld advies over (de risico's van) vervolgstappen. Zoals hierboven al is aangegeven, vragen specifieke vormen van geweld soms om een andere aanpak en om een andere

(volgorde van) stappen. Vooral als er binnen de instelling onvoldoende expertise is op dit terrein, is het van belang om in de instellingscode op te nemen dat bij deze vormen van geweld altijd eerst advies wordt gevraagd over de aanpak en over de mogelijke risico's van vervolgstappen voordat vervolgstappen worden gezet.

Stap 3: Gesprek met de leerling en/of ouder
Na het collegiaal overleg en eventueel het adviesgesprek met *Veilig Thuis*, volgt een gesprek met de leerling en/of ouder(s). Omdat openheid een belangrijke grondhouding is in de verschillende vormen van dienstverlening aan leerlingen en hun ouder(s), wordt in het stappenplan zo snel mogelijk contact gezocht met de leerling (of met zijn ouders) om de signalen te bespreken. Soms zal het vermoeden door het gesprek worden weggenomen, dan zijn de volgende stappen van het stappenplan niet nodig. Worden de zorgen over de signalen door het gesprek niet weggenomen, dan worden ook de volgende stappen gezet. Heeft een professional behoefte aan ondersteuning bij het voeren van het gesprek met de leerling en/of ouder(s), dan kan hij ook daarover advies vragen aan een collega of aan een aandachtsfunctionaris binnen de eigen organisatie of praktijk en/of aan *Veilig Thuis*.
In het gesprek met de leerling en/of ouder(s) gaat het er om dat de professional:
• het doel van het gesprek uitlegt;
• de signalen, dit wil zeggen de feiten die hij heeft vastgesteld en de waarnemingen die hij heeft gedaan, bespreekt;
• de leerling en/of ouder(s) uitnodigt om daarop te reageren;
• en pas na deze reactie zo nodig komt met een interpretatie van wat hij heeft gezien en gehoord en wat hem in reactie daarop verteld is.

Geen gesprek met de leerling en/of ouder(s). In de instructie bij deze stap wordt aangegeven in welke gevallen er kan worden afgezien van een gesprek met de leerling en/of ouder(s). Het gaat om uitzonderlijke situaties waarin er concrete aanwijzingen zijn dat *door het voeren van het gesprek* de veiligheid van een van de betrokkenen in het geding zou kunnen komen. Zo is het denkbaar dat een professional besluit om zijn vermoeden van seksueel misbruik of eer gerelateerd geweld nog niet met de dader te bespreken omdat hij het risico aanwezig acht dat de dader zich, na dit gesprek, op het slachtoffer af zal reageren. Ook kan worden afgezien van een gesprek als er goede redenen zijn om aan te nemen dat de leerling en/of ouder(s) daardoor het vertrouwen kwijt raakt in de professional en de contacten met de professional zal verbreken wat tot gevolg heeft dat de leerling uit het zicht raakt. Bij een besluit om geen contact te leggen met de leerling en/of ouder(s) in verband met een mogelijke vertrouwensbreuk dient te worden bedacht dat precies door dit besluit ook weer een risico ontstaat op een vertrouwensbreuk, namelijk op het moment dat de ouder ontdekt dat de professional zonder zijn medeweten een melding over hem heeft gedaan.

Gesprek met leerlingen. Ook als een leerling nog jong is, is het van belang dat de professional het gesprek met hem aangaat, tenzij dat vanwege zijn jeugdige leeftijd echt niet mogelijk of te belastend voor hem is. De professional beoordeelt zelf of een gesprek zinvol en mogelijk is, zo nodig in overleg met een collega of met *Veilig Thuis*.
NB: Het kan van belang zijn om een kind even alleen te spreken, zonder dat zijn ouders daarbij aanwezig zijn zodat het kind zich vrij kan uiten. De professional hanteert hiervoor de regels die in zijn eigen sector van toepassing zijn. Zo zal een docent doorgaans zonder veel omhaal gewoon een gesprek met een van zijn leerlingen aan kunnen knopen. De redenen voor dit besluit dienen zorgvuldig vastgelegd te worden in het leerlingdossier.

Gesprek met de ouder(s). Normaal gesproken zal er ook een gesprek over de signalen worden gevoerd met de ouder(s). Dit is niet alleen van belang als de ouders mogelijkerwijs betrokken zijn bij het huiselijk geweld of de kindermishandeling, maar ook als dit niet aan de orde is. Want de ouders behoren, zeker als zij het gezag uitoefenen, te worden geïnformeerd over wat er bij hun kind speelt. NB: Een gesprek met (een van) de ouders kan achterwege blijven in verband met de veiligheid van het kind of die van

anderen. Bijvoorbeeld als de professional redenen heeft om aan te nemen dat hij het kind dan uit het oog zal verliezen omdat de ouders het kind van school zullen halen, of niet meer naar de kinderopvang zullen brengen. NB: Over het wel of niet voeren van een gesprek met de leerling bij vermoedens van specifieke vormen van geweld zoals eer gerelateerd geweld, huwelijksdwang en vrouwelijke genitale verminking, wordt geadviseerd om altijd vooraf overleg te voeren met experts om te beoordelen of het voeren van een gesprek in dit stadium, in verband met de veiligheidsrisico's, verantwoord is.

Stap 4: Wegen van het geweld of de kindermishandeling
Na de eerste drie stappen beschikt de professional al over redelijk veel informatie: de beschrijving van de signalen die hij heeft vastgelegd, de uitkomsten van het gesprek met de leerling en/of ouder(s) en het advies van deskundigen. In stap 4 komt het er op aan dat de professional deze informatie weegt. Deze stap vraagt van de professional dat hij het *risico* op huiselijk geweld of kindermishandeling inschat, evenals de *aard en de ernst* van dit geweld. Beschikt de organisatie of beroepsgroep over een risicotaxatie-instrument, dan gebruikt de professional dit instrument bij zijn weging. Bij twijfel over de risico's, de aard en de ernst van het geweld en bij twijfel over de vervolgstap moet *altijd* (opnieuw) advies worden gevraagd aan *Veilig Thuis*.

Stap 5: Beslissen: Hulp organiseren of melden
Na de weging van stap 4 komt de professional die binnen de instelling verantwoordelijk is voor de beslissing over het al dan niet doen van een melding, zo nodig ondersteund door deskundigen, tot een besluit: zelf hulp organiseren, een melding doen en/of het afgeven van een signaal in de Verwijsindex. Waar het bij deze afweging om gaat is dat de professional beoordeelt of hij zelf, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in voldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren. In alle gevallen waarin hij meent dat dit niet of maar gedeeltelijk het geval is, doet hij een melding.

Sluit in de melding aan bij de feiten. Bij een melding dient de melder zoveel mogelijk *feiten en gebeurtenissen* te melden die hij zelf heeft waargenomen. Meldt de melder ook feiten en gebeurtenissen die *anderen* hebben gezien of gehoord, dan moet hij deze 'andere bron' in de in de melding noemen.

Model en handreiking voor informatie-uitwisseling. De beroepsorganisaties en koepels binnen de jeugdzorg en de (geestelijke) gezondheidszorg hebben in 2013 afspraken gemaakt over de wijze van informatie-uitwisselen tussen (geestelijke) gezondheidszorg enerzijds en het Regiecentrum Bescherming en Veiligheid en de Raad voor de Kinderbescherming anderzijds. Aan deze afspraken is een handreiking toegevoegd voor de uitvoeringspraktijk. Zie voor het model van de afspraken en voor de handreiking de websites van o.a. KNMG, NvvP, GGZ Nederland, het Regiecentrum Bescherming en Veiligheid en de Raad voor de Kinderbescherming.

Contact met de leerling of zijn ouder(s) over de melding en de inspanning om toestemming voor de melding te krijgen. Als hoofdregel geldt dat de professional, *voordat* hij een melding doet, contact zoekt met de ouders(s) van de leerling over de melding. Hij legt uit dat hij een melding wil doen, wat een melding voor hen betekent en wat het doel van de melding is. Vervolgens vraagt de professional de ouder(s) om een reactie hierop. Laat de ouder(s) merken dat hij bezwaar heeft tegen de melding, dan gaat de professional over deze bezwaren met de ouder(s) in gesprek en bekijkt hij hoe hij aan deze bezwaren tegemoet kan komen. Blijven de bezwaren van de ouder(s) desondanks overeind, dan maakt de professional een afweging. Hij weegt de aangevoerde bezwaren af tegen de noodzaak om de leerling of een ander tegen het geweld of de mishandeling te beschermen door een melding te doen. Daarbij betrekt hij in ieder geval de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of een ander daartegen te beschermen. Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar deel 3 van dit basismodel.

Positie van de leerling en zijn ouder(s). Is de leerling nog geen 12 jaar oud, dan voert de professional het gesprek zoals hierboven beschreven met de ouder(s) van de leerling. Het is niet verplicht om met een zo jonge leerling zelf in gesprek te gaan. De professional beoordeelt zelf of dit, gelet op de aard van zijn melding, de relatie met de leerling en de leeftijd van de leerling, mogelijk en gewenst is. Is de leerling al wel 12 maar nog geen 16 jaar dan wordt het gesprek gevoerd met de leerling en/of met de ouder. De professional beoordeelt zelf of hij hen afzonderlijk spreekt of met hen samen in gesprek gaat.

Melding zonder gesprek met de leerling of zijn ouders. In de instructie bij de vijfde stap wordt aangegeven in welke gevallen er kan worden afgezien van contacten met de leerling (en of zijn ouders) over de melding. Het gaat om situaties waarin er concrete aanwijzingen zijn dat *door het voeren van het gesprek* de veiligheid van een van de betrokkenen in het geding zou kunnen komen. Ook kan van een gesprek worden afgezien als er goede redenen zijn om aan te nemen dat de ouder(s) de contacten met de professional zal verbreken waardoor de leerling uit het zicht raakt.

Wat Veilig Thuis met een melding doet. Veilig Thuis doet na een melding onderzoek naar de signalen. Dit wil zeggen dat de medewerkers in gesprek gaan met de ouders en met professionals die met het kind en het gezin te maken hebben. Op basis van de resultaten van dit onderzoek besluit men wat er moet gebeuren. Vaak zal vrijwillige hulp in gang worden gezet, maar *Veilig Thuis* kan ook beslissen om een melding te doen bij de Raad voor de Kinderbescherming en/of om de politie te informeren bijvoorbeeld om aangifte te doen of om te beoordelen of bij een volgend incident wellicht een tijdelijk huisverbod mogelijk is. *Veilig Thuis* doet na een melding eveneens onderzoek naar de signalen, voor zover dit nodig is om te beoordelen of toeleiden naar passende hulp voor alle betrokkenen noodzakelijk is. Dit betekent dat *Veilig Thuis* in gesprek gaat met de betrokkenen en met professionals die het gezin kennen en zo nodig de verschillende gezinsleden toe leidt naar passende hulp. *Veilig Thuis* kan de zaak ook bespreken met de politie en/of het gebiedsteam van de gemeente. Dit laatste bijvoorbeeld om te bekijken wat de mogelijkheden zijn bij een volgend incident voor een tijdelijk huisverbod, of voor een hulptraject in het gedwongen kader van het strafrecht. Als de behandeling van de melding is afgerond informeert *Veilig Thuis* de melder over de stappen die zij naar aanleiding van de melding hebben gezet.

Bekendmaken van de identiteit van de melder bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling. Hoofdregel is dat de identiteit van de melder door *Veilig Thuis* aan het gezin bekend wordt gemaakt. Een melder kan echter ten opzichte van het gezin anoniem blijven als de melding:
- een bedreiging vormt of kan vormen voor de gemelde personen, voor de professional of zijn medewerkers, of voor anderen;
- of de vertrouwensrelatie zou kunnen verstoren tussen de professional en de leerling of zijn gezin.

Inspanningen na de melding. Een melding is geen eindpunt. Als een professional een melding doet, geeft het stappenplan daarom aan dat de professional in zijn contact met *Veilig Thuis* ook bespreekt wat hij zelf, na zijn melding, binnen de grenzen van zijn gebruikelijke taakuitoefening- kan doen om de leerling of zijn gezinsleden te beschermen en te ondersteunen. Dit is uitdrukkelijk in stap 5 bij de melding opgenomen om duidelijk te maken dat de betrokkenheid van de professional bij de leerling na de melding niet ophoudt. Van hem wordt verwacht dat hij, naar de mate van zijn mogelijkheden, de leerling blijft ondersteunen en beschermen. Uiteraard gebeurt dit in overleg met *Veilig Thuis* om zo tot een gemeenschappelijke aanpak te komen.

2.3 Verantwoordelijkheden van de organisaties

De Wet verplichte meldcode zegt niet alleen dat er in een organisatie een meldcode aanwezig moet zijn, maar ook dat de organisatie *de kennis en het gebruik* van de meldcode binnen de organisatie moet *bevorderen.* De wet laat de invulling van deze verplichting over aan de organisaties zodat goed kan worden ingespeeld op de behoeften en vragen van de medewerkers. Deze ruimte om een eigen invulling te geven aan scholing en training, laat onverlet dat het om een wettelijke plicht gaat. Dit

betekent dat de organisatie, bijvoorbeeld op verzoek van de inspectie of de gemeente concreet moet kunnen beschrijven wat er is gedaan, bijvoorbeeld aan scholing en training van medewerkers, om de kennis en het gebruik van de meldcode te bevorderen en wat de plannen op dit punt zijn voor het komend jaar. Bij het bevorderen van de kennis en het gebruik van de meldcode kan bijvoorbeeld worden gedacht aan:

- het informeren van professionals over de meldcode die wordt gehanteerd en het doel daarvan;
- het aanbieden van voldoende en regelmatig terugkerende opleidingen en trainingen voor de professionals;
- het opnemen van de meldcode in het inwerkprogramma van nieuwe medewerkers;
- het regelmatig evalueren van het gebruik van de meldcode op basis van de casuïstiek. Dit draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van de meldcode en van de bewustwording van de handelswijze van de professionals bij signalering van huiselijk geweld en kindermishandeling;
- het zorgen voor de beschikbaarheid van deskundigen die kunnen worden geraadpleegd;
- het zicht houden op de effecten van de meldcode.

Deel 3. Beroepsgeheim, meldcode en meldrecht

3.1 Inleiding

In dit derde deel van het basismodel meldcode wordt enige achtergrondinformatie gegeven, met name over het beroepsgeheim, het wettelijk meldrecht en de verhouding tussen het beroepsgeheim, het wettelijk meldrecht en de meldcode.

3.2 Inhoud en doel van het beroepsgeheim

Algemene zwijgplicht. Iedere professional die individuele leerling hulp, zorg, steun of een andere vorm van begeleiding biedt heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht de professional om, kort gezegd, geen informatie over de leerling aan derden te verstrekken, tenzij de leerling en ouder(s) hem daarvoor toestemming hebben gegeven. Doel van het beroepsgeheim is de drempel voor de toegang tot de hulpverlening zo laag mogelijk te maken en de leerling en ouder(s) het vertrouwen te geven dat zij vrijuit kunnen spreken. De zwijgplicht geldt bijvoorbeeld voor maatschappelijk werkers, intern begeleiders, leerkrachten, ouderenwerkers, jeugdhulpverleners, medisch hulpverleners, medewerkers in de kinderopvang en in peuterspeelzalen. Het beroepsgeheim geldt ook voor begeleiders en hulpverleners van de reclassering en van justitiële (jeugd)inrichtingen, al maakt het gedwongen kader van het strafrecht in sommige gevallen een beperkte inbreuk op de zwijgplicht. De hierboven beschreven algemene zwijgplicht voor hulpverleners en begeleiders is niet specifiek opgenomen in een bepaalde wet, maar wordt afgeleid uit de privacy-bepalingen uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (artikel 8) en uit de Grondwet (artikel 10). Deze bepalingen worden nog eens ondersteund door artikel 272 Wetboek van Strafrecht dat een verbod bevat op het verbreken van geheimen die aan de professional zijn toevertrouwd.

Specifieke zwijgplicht. Een aantal beroepsgroepen kent een specifieke zwijgplicht die is geregeld in een 'eigen' wet. Dit geldt bijvoorbeeld voor medisch hulpverleners, zoals artsen en verpleegkundigen. Zij vinden hun zwijgplicht in artikel 88 van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en in artikel 7:457 Burgerlijk Wetboek. Voor professionals in de jeugdzorg is de zwijgplicht specifiek geregeld in artikel 53 van de Wet op de jeugdzorg en vertrouwensinspecteurs in het onderwijs kennen een eigen bepaling over de omgang met hun zwijgplicht in artikel 6 van de Wet op het onderwijstoezicht.

Paradox van de geheimhoudingsplicht. Er doet zich bij de omgang met de zwijgplicht een zekere paradox voor. De zwijgplicht is hét instrument bij uitstek om er voor te zorgen dat mensen naar de professional toe komen en ook bereid zijn om open over hun zorgen te spreken. Ze mogen er immers op vertrouwen dat hun verhaal niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan tot gevolg hebben dat een leerling die dringend hulp nodig heeft juist niet geholpen wordt omdat de professional meent dat hij vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. Het basismodel meldcode wil daarin een handreiking bieden voor zover het gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Vragen van toestemming. Bij het verstrekken van gegevens van een leerling en ouder(s) aan een ander, dus ook bij het doen van een melding bij *Veilig Thuis*, geldt als hoofdregel dat de professional zich inspant om toestemming voor zijn melding te krijgen. Het basismodel schetst daarvoor de werkwijze. Geeft de ouder zijn toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigert de ouder ondanks de inspanning van de professional zijn toestemming, dan houdt het *niet* op maar maakt de professional een *nieuwe afweging*, zie daarover paragraaf 3.3.
NB1: De Wet bescherming persoonsgegevens bepaalt dat een leerling vanaf zijn 16e jaar zelf toestemming geeft aan een professional voor het verstrekken van zijn gegevens aan een ander (al dan niet in de vorm van het doen van een melding). De Wet op de jeugdzorg en de Wet inzake de geneeskundige behandelingsovereenkomst geven een leerling dit recht zelfs al vanaf zijn 12e jaar. Toch

moet over een melding, als het gaat om een leerling vanaf 12 of 16 jaar *die nog thuis woont*, ook gesproken worden met zijn ouders. Want bij de melding worden doorgaans niet alleen gegevens over de jongere verstrekt maar ook over zijn ouder(s).
NB2: Van het vragen van toestemming kan worden afgezien in verband met de veiligheid van de leerling, van de professional of die van anderen.

3.3 Conflict van plichten

Zo oud als de zwijgplicht is ook de notie dat een professional door zijn beroepsgeheim in de knel kan komen. Er kunnen zich situaties voordoen waarin de professional alleen door te spreken zijn leerling kan helpen, terwijl hij voor dit spreken geen toestemming krijgt. Er kan in dat geval sprake zijn van een *conflict van plichten.* De plicht om te zwijgen vanwege het beroepsgeheim botst met de plicht om de leerling te helpen juist door met een ander over hem te spreken. Het gaat dan altijd om een leerling die zich in een ernstige situatie bevindt en die alleen kan worden geholpen door een ander bij de aanpak te betrekken. In de (tucht)rechtspraak wordt in geval van een conflict van plichten erkend dat een professional ook zonder toestemming van de leerling en ouder over hem mag spreken. Uiteraard moet een dergelijk besluit om de zwijgplicht te doorbreken zorgvuldig worden genomen. Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming:
• Kan ik door te spreken *zwaarwegende belangen van mijn leerling behartigen*?
• Is er een *andere mogelijkheid* om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoef te verbreken?
• Waarom is het niet mogelijk om *toestemming van de ouder(s)* te vragen of te krijgen voor het bespreken van de situatie van de leerling met iemand die hem kan helpen?
• Zijn de *belangen van de leerling* die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de ouder heeft bij mijn zwijgen?
• Als ik besluit om te spreken *aan wie moet ik dan welke informatie* verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Beoordeling van een besluit over het doorbreken van het beroepsgeheim. Zou achteraf een toetsende organisatie gevraagd worden om een oordeel te geven over het optreden van de professional, dan wordt vooral de *zorgvuldigheid beoordeeld waarmee het besluit om de geheimhouding te verbreken tot stand is gekomen.* Daarbij wordt onder andere gelet op:
• collegiale consultatie;
• raadpleging van *Veilig Thuis*;
• aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen;
• zorgvuldige en concrete afweging van belangen;
• de contacten die er met de ouder(s) zijn geweest over de melding.
Concreet gaat het er dan om of de professional zich, gelet op zijn mogelijkheden en op de omstandigheden waarin de leerling verkeert, heeft ingespannen om de ouder(s) toestemming te vragen of om hen te informeren, indien het verkrijgen van toestemming niet mogelijk bleek. Het is, ook in verband met de toetsbaarheid van het besluit achteraf, belangrijk om een besluit over het melden van een leerling en/of ouder zonder dat hij daarvoor zijn toestemming heeft gegeven zorgvuldig vast te leggen. Niet alleen de melding dient te worden vastgelegd, ook de belangen die zijn afgewogen en de personen die van te voren over het besluit zijn geraadpleegd.

3.4 Wettelijke meldrechten

Wettelijk meldrecht kindermishandeling. Voor vermoedens van kindermishandeling is het leerstuk van het conflict van plichten bevestigd in artikel 53 lid 3 van de Wet op de jeugdzorg, dat een uitdrukkelijk meldrecht bevat: Iedere professional met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht heeft op basis van dit wettelijk meldrecht het recht om vermoedens van kindermishandeling, zonder toestemming van het kind en/of de ouder, bij *Veilig Thuis* te melden. Daarnaast omvat het meldrecht het recht voor de

professional om, zonder toestemming van het kind en/of de ouder, op verzoek van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling informatie over het kind en/of zijn ouders te verstrekken.

Betekenis 'zonder toestemming'. De wetteksten over de meldrechten maken door de woorden 'zonder toestemming' te gebruiken duidelijk dat het om een meld*recht* van de professional gaat. Dit wil zeggen dat de professional ook zonder toestemming van de leerling of de ouders kan besluiten om een melding te doen of om desgevraagd informatie te verstrekken. Gelet op de stappen van de meldcode betekent 'zonder toestemming' zeker niet zonder medeweten. Als regel behoort de professional vooraf in gesprek te gaan met de ouder(s) over de signalen en over zijn voornemen om een melding te doen. In dit gesprek behoort hij de ouder(s) ook uitdrukkelijk de ruimte te geven om te reageren op de signalen en op het voornemen van een melding. Pas daarna komt de professional tot een definitief besluit over het al dan niet doen van een melding.

Verhouding beroepsgeheim, meldrecht en meldcode. De verhouding tussen het beroepsgeheim, de twee meldrechten en de meldcode laat zich als volgt samenvatten. De twee wettelijke meldrechten maken een inbreuk op het beroepsgeheim mogelijk. Deze meldrechten geven professionals het recht om, ondanks hun beroepsgeheim, toch een melding te doen of informatie te verstrekken, ook al hebben zij daarvoor geen toestemming van hun leerling en/of ouder(s). De stappen van de meldcode beschrijven hoe een professional met een geheimhoudingsplicht zorgvuldig omgaat met deze wettelijke meldrechten.

Noodsituaties
Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat uw leerling of zijn gezinslid daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kunt u meteen advies vragen aan *Veilig Thuis*. Komt men daar, op basis van de signalen, tot het oordeel dat onmiddellijke actie is geboden, dan kunt u zo nodig in hetzelfde gesprek een melding doen zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet.

Bijlage 2 Signalenlijst kindermishandeling 4-12 jaar

Als kinderen worden mishandeld, verwaarloosd *en/of* misbruikt, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stress-indicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst een kind te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen!

De signalen die in deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom wordt ook een aantal signalen van verzorgers en gezin genoemd.

1.1 Psychosociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- achterblijven in taal-, spraakontwikkeling, motorische, emotionele *en/of* cognitieve ontwikkeling
- schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling
- regressief gedrag
- niet zindelijk

Relationele problemen *ten opzichte van de verzorgers:*

- totale onderwerping aan de wensen van de verzorgers
- sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de verzorgers
- onverschilligheid ten opzichte van de verzorgers
- kind is bang voor verzorgers
- kind vertoont heel ander gedrag als verzorgers in de buurt zijn

Relationele problemen *ten opzichte van andere volwassenen:*

- bevriezing bij lichamelijk contact
- allemansvriend
- lege blik in de ogen en vermijden van oogcontact
- waakzaam, wantrouwend

Relationele problemen *ten opzichte van andere kinderen:*

- speelt niet met andere kinderen
- is niet geliefd bij andere kinderen
- wantrouwend
- terugtrekken in eigen fantasiewereld

Gedragsproblemen

- plotselinge gedragsverandering
- labiel, nerveus, gespannen
- depressief
- angstig
- passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos

- agressief
- hyperactief
- destructief
- geen of nauwelijks spontaal spel, geen interesse in spel
- vermoeidheid, lusteloosheid
- niet huilen, niet lachen
- niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn
- schuld- en schaamtegevoelens
- zelfverwondend gedrag
- eetproblemen, anorexia / boulimia
- slaapstoornissen
- bedplassen / broekpoepen

1.2 Medische signalen

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- blauwe plekken
- krab-, bijt- of brandwonden
- botbreuken
- littekens

Verzorgingsproblemen (specifiek voor verwaarlozing)

- slechte hygiëne
- onvoldoende kleding
- onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg
- veel ongevallen door onvoldoende toezicht
- herhaalde ziekenhuisopnamen
- recidiverende ziekten door onvoldoende zorg
- traag herstel door onvoldoende zorg

Overige medische signalen

- ondervoeding
- achterblijven in lengtegroei
- psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn, etc.)

1.3 Kenmerken verzorgers / gezin

Verzorger-kind relatiestoornis

- verzorger troost kind niet bij huilen
- verzorger klaagt overmatig over het kind
- verzorger heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
- verzorger toont weinig belangstelling voor het kind

Signalen verzorger

- geweld in eigen verleden
- apathisch en (schijnbaar) onverschillig
- onzeker, nerveus en gespannen
- onderkoeld brengen van eigen emoties
- negatief zelfbeeld
- steeds naar andere artsen/ ziekenhuizen gaan ('shopping')
- afspraken niet nakomen
- kind opeens van buitenschoolse opvang afhalen
- aangeven het bijna niet meer aan te kunnen

- verzorger met psychiatrische problemen
- (ex-) verslaafde verzorger

Gezinskenmerken
- 'multi-probleem' gezin
- verzorger die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement
- vaak verhuizen
- sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera
- veel ziekte in het gezin
- draaglast gezin gaat draagkracht te boven
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

1.4 Specifieke signalen bij seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken
- verwondingen aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina *en/of* anus
- problemen bij het plassen
- recidiverende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen
- pijn bij lopen *en/of* zitten
- seksueel overdraagbare ziekten

Relationele problemen
- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van het kind (parentificatie)

Gedragsproblemen

Afwijkend seksueel gedrag
- excessief en/of dwangmatig masturberen
- angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen
- niet leeftijdsadequaat seksueel spel
- niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- angst voor zwangerschap
- angst om zich uit te kleden
- angst om op de rug te liggen
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over-, boosheid op- of schaamte voor eigen lichaam
- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')
- geen plezier in bewegingsspel

1.5 Signalen specifiek voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

Gedragsproblemen
- agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van ouder (sommige kinderen, met name jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/ zusjes te slaan)
- alcohol- en/of drugsgebruik
- opstandigheid

- angst
- depressie
- negatief zelfbeeld
- passiviteit en teruggetrokkenheid
- zichzelf beschuldigen
- verlegenheid
- suïcidaliteit

Problemen in sociaal gedrag en competentie

- sociaal isolement: proberen thuissituatie geheim te houden en ondertussen aansluiting te vinden met leeftijdsgenoten (zonder ze mee naar huis te nemen)
- wantrouwen ten aanzien van de omgeving
- gebrek aan sociale vaardigheden

Schoolproblemen

- schooluitval
- moeite met concentreren
- overcompenseren (opvallend extra inzet op school)

1.6 Signalen specifiek voor het syndroom van Münchhausen by Proxy (MBPS)

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders dan MBPS, is dat in deze gevallen de moeders vaak dankbaar zijn als ze ontlast worden van de zorg voor hun kind, terwijl MBPS-moeders die zorg niet willen uitbesteden.

- onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld
- medische gegevens over eerdere behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen
- symptomen verdwijnen wanneer verzorger en kind worden gescheiden
- een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek
- de moeder niet terugschrikt voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aan dringt
- voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen
- de volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulten, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie
- het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten
- de moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis
- het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden
- vaak van arts wisselen

Bijlage 3: verwijsindex en gebiedsteam

Verhouding tot de Verwijsindex Fryslân (VIF/ZiZeO)
In geval van een vermoeden van kindermishandeling zal de leerkracht doorgaans niet alleen de stappen van de meldcode zetten, maar daarnaast ook moeten overwegen of een signaal afgegeven moet worden in de verwijsindex. De verwijsindex heeft tot doel professionals, die met dezelfde jongeren te maken hebben, met elkaar in contact te brengen. Dit doen zij als risico's worden gesignaleerd met betrekking tot de ontwikkeling naar de volwassenheid van de jongere. Doel daarvan is te komen tot een gezamenlijke aanpak van de problematiek van de jongere en het gezin. We wijzen er met nadruk op dat het niet gaat om een keuze tussen een melding in de verwijsindex of de stappen van de meldcode, maar dat beide acties bij vermoedens van kindermishandeling aan de orde zijn omdat ze elkaar ondersteunen.

Verwijsindex Fryslân
De verwijsindex is een digitaal contactsysteem. Daarin geven leerkrachten, thuishulpen, begeleiders en hulpverleners een signaal af voor een jeugdige (0-23 jaar) die extra ondersteuning nodig heeft. Alleen professionele ondersteuning hebben toegang tot de verwijsindex. Als twee of meer van die professionals zo'n signaal afgeven is er sprake van een match. Zo'n match houdt in: bij dit kind zijn verschillende ondersteuners betrokken. Die ondersteuners krijgen elkaars contactgegevens en nemen contact met elkaar op. De bedoeling is dat ze de ondersteuning afstemmen en dat een van hen het voortouw neemt. Het idee achter de verwijsindex is: één kind, één gezin, één plan. In Fryslân heet de verwijsindex ViF ZiZeO: Verwijsindex Fryslân, Zicht op Zorg en Onderwijs.

De Verwijsindex:

- zorgt voor vroegtijdige signalering van problemen
- zorgt dat de professionals informatie sneller delen (na een match)
- zorgt dat kinderen en jongeren met meerdere problemen sneller én beter hulp krijgen door een gezamenlijk plan van aanpak
- zorgt dat professionals de voortgang van de hulpverlening bewaken
- regelt de afstemming rond zorgcoördinatie tussen de organisaties en vergroot de efficiency binnen de keten

Hoe werkt de Verwijsindex?
De Verwijsindex Fryslân is alleen toegankelijk voor professionals die met kinderen en jongeren werken. Als zij zich zorgen maken over een kind of jongere, geven zij een signaal af in de Verwijsindex. Bij twee of meer signalen ontstaat een match tussen betreffende professionals. Zij nemen in een vroeg stadium contact met elkaar op en maken een gezamenlijk plan van aanpak zodat het kind, de jongere en ouders snel passende hulp krijgen.
Om de privacy van kinderen en jongeren te beschermen, bevat het systeem alleen naam- en adresgegevens. De professional bespreekt het signaal altijd met de jongere of de ouders.
De Verwijsindex Fryslân is gekoppeld aan de landelijke Verwijsindex Risico's Jeugdigen (VIR). Deze houdt alle signalen uit het hele land bij. Zo blijft het kind of de jongere ook na verhuizing in zicht.

Gebiedsteams

In iedere gemeente in Nederland is een gebiedsteam actief. Deze teams bestaan uit medewerkers en hulpverleningsorganisaties in de gemeente. Het team kan inwoners helpen bij het vinden van oplossingen voor problemen die te maken hebben met sociale zaken, en die dus horen bij de Participatiewet (werk, inkomen en uitkeringen), de Wmo (zelfstandig leven en meedoen in de samenleving) en de Jeugdwet (hulp en zorg aan kinderen, jongeren en ouders). Het gebiedsteam is er dus voor alle inwoners van de gemeente.

Wat betekent dat?
Iedere school van CBO-NWF beschikt over een vaste contactpersoon uit het gebiedsteam. Er vindt regelmatig afstemming plaats tussen IB'er en gebiedsteammedewerker.
Hebben ouders een vraag die te maken heeft met zorg, welzijn, werk of inkomen? Verwijs dan naar het gebiedsteam. Eén medewerker van het team wordt vaste contactpersoon van de ouder(s). Deze contactpersoon bespreekt de situatie en de mogelijke oplossingen. Samen wordt gekeken naar welke oplossingen ouder(s) zelf kan/ kunnen regelen, en of daar verdere hulp bij nodig is. Bij complexe problemen kan de contactpersoon de hulp van de rest van het team inschakelen, of helpen bij het leggen van contact met een gespecialiseerde hulpverleningsinstantie. De contactpersoon blijft wel het vaste aanspreekpunt.

Contactgegevens van de gebiedsteams binnen CBO-NWF:

Franekeradeel:	info@gebiedsteamfranekeradeel.nl	--0517 – 380 357
Harlingen:	gebiedsteam@harlingen.nl	– 0517 – 492 222
Menameradiel:	info@gebiedsteammenameradiel.nl	– 0518 – 452 346

Verzoek om instemming / positief advies van de GMR

Aan de GMR van de Vereniging voor CBO Noardwest Fryslân.

Het bestuur heeft het voornemen een besluit te nemen met betrekking tot het volgende

3.1.2 Stappenplan bij huiselijk geweld en kindermishandeling

en verwacht van uw raad

X Instemming X van de hele GMR volgens artikel 21 B

Ik zie uw reactie graag tegemoet voor 2 maart 2017, conform art. 26 lid 1.
Bij verkregen instemming zal het College van Bestuur het Stappenplan bij huiselijk geweld en kindermishandeling versie 1.0 definitief vaststellen.

Met een vriendelijke groet,

P. Sybesma
College van Bestuur

Franeker, 30 januari 2017

✂- - - -

Academiestraat 30
8801 LJ Franeker
0517 - 391081
info@cbo-nwf.nl

Het bestuur stelt vast, na verkregen instemming van de GMR d.d. 26 januari 2017,

3.1.2 Huiselijk geweld en Kindermishandeling

Het beleid is opgenomen in de schoolmonitor onder hoofdstuk 3.1.2

Franeker, 8 februari 2017.

Het College van Bestuur

W. Reitsma P. Sybesma